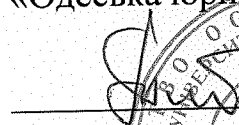

ЗАТВЕРДЖУЮ

ректор Національного університету
«Одеська юридична академія»,

Олег ТОДОЩАК
« 8 » травня 2026 р.

ВИСНОВОК

Національного університету «Одеська юридична академія» про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Шипкова Єгора Олексійовича на тему: «Цивільно-правове регулювання віртуальних активів за законодавством України та окремих країн ЄС», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право» (тема дисертації затверджена Вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» «07» вересня 2022 р. (протокол № 1) та уточнена Вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» «30» червня 2025 р. (протокол № 9))

ВИТЯГ

**з протоколу засідання фахового семінару кафедри приватного права
Національного університету «Одеська юридична академія»
від 8 травня 2026 року**

ПРИСУТНІ: зав. кафедри, д.ю.н., професор Є.О. Харитонов;
д.ю.н., професори: І.В. Давидова, О.І. Сафончик, А.Р. Чанишева;
д.ю.н., доцент В.О. Токарева;
к.ю.н., професори: В.М. Зубар, О.М. Калітенко;
доценти: І.Г. Бабич, О.М. Берназ-Лукавецька, К.М. Глиняна, С.В. Завальнюк,
Ю.В. Кривенко, М.В. Матійко, Ю.Г. Орзіх, О.С. Омельчук;
доктори філософії: О.О. Оскілко, О.В. Шамота;
аспірант: Є.О. Шипков;
лаборанти: Є.С. Лешкова.

На засідання присутні 5 докторів юридичних наук, 10 кандидатів юридичних наук та 2 доктори філософії – фахівці за профілем поданої на розгляд дисертації.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

Обговорення дисертаційного дослідження Шипкова Єгора Олексійовича на тему: «Цивільно-правове регулювання віртуальних активів за законодавством України та окремих країн ЄС», поданого на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» щодо рекомендації до публічного захисту дисертації у спеціалізованій вченій раді.

СЛУХАЛИ:

Доповідь Шипкова Є.О. про результати проведеного ним дисертаційного дослідження.

Доповідач обґрунтував актуальність обраної теми, визначив мету, завдання, методологію дисертаційного дослідження, охарактеризував його об'єкт та предмет, виклав науково-практичну значимість роботи, надав відомості щодо впровадження результатів дослідження.

Обґрунтовуючи вибір дисертаційного дослідження, здобувач зазначає, що актуальність теми дослідження зумовлена стрімким розвитком цифрових технологій та впровадженням віртуальних активів у сферу цивільного обороту. Віртуальні активи стають важливим елементом сучасної економіки, що обумовлює необхідність їх належного правового регулювання. Водночас законодавство України перебуває на стадії формування відповідних правових механізмів, що супроводжується наявністю прогалин, колізій та невизначеністю правової природи віртуальних активів. Порівняння з підходами окремих країн Європейського Союзу дозволяє виявити ефективні моделі правового регулювання та адаптувати їх до національної правової системи. У зв'язку з цим комплексне дослідження цивільно-правового регулювання віртуальних активів є своєчасним і необхідним.

Безпосереднім дослідженнями займалися практикуючі юристи, адвокати, виконавці, судді, нотаріуси, а також представники провідних науково-дослідних інститутів, закладів освіти, інших спеціалізованих наукових установ, таких як: Національна академія правових наук України, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, Ужгородський національний університет, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Одеський державний університет внутрішніх справ, Національний університет «Львівська політехніка» тощо.

Суттєвий за обсягом внесок у розвиток правової доктрини у сфері ІТ-технологій, цифрових об'єктів та віртуальних активів зробили вчені з Національного університету «Одеська юридична академія», а саме: Бабецька І.Я., Булеца С.Б., Гавва В.В., Гапонюк М.А., Грицай С.О., Гринько Р.В., Гулейков І.Ю., Давидова І.В., Еннан Р.Є., Ісаєв А.М., Кирилюк А.В., Кісельова А.О., Кобильнік Д.А., Краєвський В.М., Максимів Л.М., Матійко М.В., Мискін Ю.І., Мінченко Р.М., Некіт К.Г., Омельчук О.С., Рядінська В.О., Сафончик О.І., Спасова К.І., Токарева В.О., Харитонов Є.О., Харитонova О.І. та інші.

Наведене підкреслює актуальність та нагальність теми дисертаційного дослідження віртуальних активів у цивільному обороті. Розв'язання завдань дисертації дає можливість сформулювати напрями ефективного правового середовища для цифрової економіки та надання учасникам ринку належного рівня правової визначеності й захисту.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження відповідає плану науково-дослідної роботи кафедри цивільного права «Проблеми реалізації і захисту цивільних прав та інтересів з погляду антропологічного підходу в цифрову еру» на 2021-2025 роки як складової плану науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» «Правове та соціальне життя України у людино центристському вимірі в цифрову еру» (державний реєстраційний номер 0122U000266) та плану науково-дослідної роботи кафедри цивільного права «Проблеми захисту прав приватної особи в умовах війни та відбудови країни» на 2026-2030 роки як складової плану науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» «Соціально-політична стабільність в період воєнних та поствоєнних трансформацій: правові, економічні, гуманітарні, інноваційно-технічні можливості в цифрову еру» (державний реєстраційний номер 0126U000107).

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є комплексний науково-теоретичний аналіз правової природи цивільно-правового регулювання віртуальних активів за законодавством України та окремих країн ЄС, а також розробка пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства та практики його застосування.

Для досягнення цієї мети було поставлено та вирішено такі завдання:

- здійснити огляд літератури за темою дисертаційного дослідження;
- провести аналіз законодавчого регулювання віртуальних об'єктів, віртуальні активи в системі об'єктів цивільних прав;
- розкрити поняття та правову природу віртуальних активів, зміст цивільно-правових відносин в сфері обігу віртуальних активів,

- проаналізувати порядок виникнення та припинення цивільно-правових відносин в сфері обігу віртуальних активів;
- визначити поняття та захист віртуальних активів в сфері обігу віртуальних об'єктів;
- проаналізувати підстави та порядок звернення стягнення на віртуальні активи, особливості захисту віртуальних активів за законодавством України та в деяких країнах ЄС;
- сформулювати власні висновки та пропозиції по вдосконаленню чинного законодавства України у цій сфері.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі обігу віртуальних активів.

Предметом дослідження є цивільно-правове регулювання віртуальних активів за законодавством України та окремих країн ЄС.

Методи дослідження. Методи дослідження, які використовувалися під час здійснення дисертаційного дослідження, обрані відповідно до мети і завдань дослідження, з урахуванням його об'єкта та предмета. Методологічна база дисертації складається із системи взаємопов'язаних загальнонаукових та спеціалізованих методів наукового дослідження. Використання цієї системи гарантує надійність отриманих знань та вирішення поставлених завдань і цілей дослідження. Зокрема застосовано загальнонаукові та спеціальні методи пізнання, які в сукупності були використані для з'ясування сутності, змісту та особливостей цивільно-правового регулювання віртуальних активів за законодавством України та окремих країн ЄС.

Під час дослідження використовувались наступні методи загальнонаукові та спеціально-юридичні методи, зокрема: діалектичний, історико-правовий, порівняльно-правовий, системно-структурний, формально-юридичний, логіко-юридичний, герменевтичний, класифікаційний методи, а також методи аналізу, синтезу, узагальнення та правового прогнозування.

Застосування діалектичного методу полягає в застосуванні принципів ретроспективного (історичного) аналізу, цілісного пізнання та принципу вибіркості. У дисертаційному дослідженні проблематика цивільно-правового регулювання віртуальних активів за законодавством України та окремих країн ЄС досліджується з позицій та на основі аналізу процесів взаємного переходу між абсолютними і відносними правовідносинами.

Методи аналізу та синтезу застосовано для опрацювання наукових джерел і формування цілісного уявлення про стан дослідженості проблематики цивільно-правового регулювання віртуальних активів, а також методи систематизації й узагальнення для групування існуючих доктринальних

підходів. Використання порівняльного методу дозволило зіставити позиції вітчизняних і зарубіжних учених, а історико-правовий метод - простежити еволюцію наукових поглядів на природу віртуальних активів (підрозділ 1.1).

Формально-юридичний метод застосовувався при аналізі норм чинного законодавства України та окремих країн ЄС. Порівняльно-правовий метод використано для виявлення спільних і відмінних рис правового регулювання віртуальних активів у різних юрисдикціях. Системно-структурний метод дав змогу визначити місце відповідних правових норм у системі законодавства, а застосування методів тлумачення правових норм (граматичного, логічного, системного) - розкрити їх зміст і особливості правозастосування (підрозділ 1.2).

Системно-структурний метод зокрема застосовувався для визначення місця віртуальних активів у системі об'єктів цивільних прав. Класифікаційний метод застосовано з метою віднесення віртуальних активів до відповідних груп об'єктів цивільних прав або обґрунтування їх самостійного правового статусу. Формально-юридичний і логіко-юридичний методи дозволили виокремити характерні ознаки віртуальних активів, тоді як порівняльно-правовий метод сприяв врахуванню зарубіжного досвіду у визначенні їх правової природи (підрозділ 1.3).

Використання методів дослідження, таких як логічний, дозволить проаналізувати підходи у національній та зарубіжній доктрині до визначення поняття віртуальних активів (підрозділ 3.1). Порівняльно-правовий метод було використано при дослідженні положень законодавства окремих країн ЄС про захист віртуальних активів та їх порівнянні із відповідними положеннями нормативно-правових актів України, що уможливило здійснення пошуку шляхів вдосконалення чинного законодавства з питань цивільно-правового регулювання віртуальних активів (підрозділи 3.1, 3.3).

Системно-структурний метод застосовувався при тлумаченні правових категорій, в результаті чого поглиблено та уточнено поняття та зміст цивільно-правових відносин в сфері обігу віртуальних активів. (підрозділи 2.1, 2.2). З'ясування поняття віртуальних активів, підстави та порядок звернення стягнення на віртуальні активи здійснено з використанням методів аналізу та синтезу (підрозділи 3.1, 3.2).

Логічний метод дослідження обумовив послідовність висловлених суджень, понять і висновків. Для з'ясування змісту цивільно-правових відносин в сфері обігу віртуальних активів та підстав виникнення та припинення цивільно-правових відносин в сфері обігу віртуальних активів використовувався герменевтичний метод (підрозділи 2.2, 2.3).

Застосування методу правового прогнозування дало змогу визначити можливі напрями гармонізації національного законодавства в сфері захисту віртуальних активів за законодавством України та в деяких країнах ЄС.

Об'єктивність висновків дисертаційного дослідження досягнута за рахунок застосування комплексного міжгалузевого підходу до вивчення правових явищ.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше у вітчизняній цивілістичній науці здійснено комплексне теоретико-прикладне дослідження цивільно-правового режиму віртуальних активів та захисту прав учасників відповідних відносин із урахуванням європейських стандартів регулювання, на основі чого сформульовано концептуально нові наукові положення.

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження підтверджується наступними висновками, рекомендаціями і пропозиціями.

Уперше:

- запропоновано механізм реалізації звернення стягнення на віртуальні активи, який передбачає: 1) визначення цифрового активу; 2) ідентифікацію власника; 3) юридичне оформлення стягнення через судовий наказ або виконавчий документ; 4) взаємодію з платформами для переведення активу у власність стягувача та розроблено проєкт Порядку звернення стягнення на віртуальні активи у виконавчому провадженні в межах примусового виконання судових рішень та рішень інших органів (додаток С).

- запропоновано авторське визначення цифрових об'єктів: «цифрові об'єкти - це нематеріальні об'єкти, що створені, існують і функціонують у цифровому середовищі, мають індивідуалізовані ознаки, економічну цінність, оборотоздатність, визнаються об'єктами правочинів та підлягають правовому захисту в порядку, встановленому цивільним законодавством.» Таке визначення дозволяє розглядати цифрові об'єкти як окрему категорію об'єктів цивільних прав, що потребує системного нормативного закріплення.

- доведено необхідність запровадження наступних напрямків розвитку законодавства України: 1) удосконалення системи ліцензування постачальників криптопослуг, із визначенням чітких критеріїв доступу, прозорості власності, капіталізації та AML-комплаєнсу; 2) розробка механізмів податкової ідентифікації операцій із віртуальними активами, з урахуванням практики країн ЄС щодо податку на приріст капіталу, декларування активів та корпоративного оподаткування; 3) інтеграція віртуальних активів у систему цивільного права України.

- визначено необхідність забезпечення міжінституційної координації між органами фінансового моніторингу, фіскальними органами, регуляторами

ринку (НБУ, НКЦПФР), що дозволить уникнути фрагментарності правового підходу;

- зроблено висновок щодо доцільності проведення додаткового навчання та підвищення кваліфікації працівників органів виконавчої служби і приватних виконавців, яке сприятиме підготовці спеціалістів працювати з новітніми та технологічними явищами.

Удосконалено:

- підхід до визначення підстав виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин у сфері обігу віртуальних а, який, на активів відміну від наявних, системно враховує їх комплексний характер та включає як класичні цивільно-правові підстави (правочини, спадкування, деліктні зобов'язання), так і спеціальні підстави, зумовлені цифровою природою таких об'єктів;

- наукове розуміння динаміки правовідносин у сфері обігу віртуальних активів у частині конкретизації того, що їх зміна може відбуватися як внаслідок вольових дій суб'єктів, так і юридичних фактів-подій, які не залежать від волі сторін;

- підхід до визначення підстав припинення правовідносин у сфері обігу віртуальних активів, який розширено за рахунок включення таких специфічних підстав, як заборона діяльності суб'єкта, анулювання ліцензії, втрата доступу до віртуального активу або припинення його існування, поряд із загальними цивільно-правовими підставами;

- положення про домінування принципу добровільності у правовідносинах щодо обігу віртуальних активів, що проявляється у визначальній ролі вільного волевиявлення сторін при їх виникненні, зміні та припиненні, з урахуванням особливостей цифрового середовища;

Дістало подальшого розвитку:

- теза про теоретичні засади правового регулювання обігу віртуальних активів у частині обґрунтування необхідності їх розвитку на основі поєднання доктринальних підходів, міжнародного досвіду та принципів технологічної нейтральності, правової визначеності й захисту прав учасників цивільного обороту;

- положення про системну імплементацію досвіду Європейського Союзу як ключову передумову формування ефективного правового режиму віртуальних активів та інтеграції України до європейського правового простору;

- теза про необхідність розвитку міжнародного співробітництва та координаційних механізмів у сфері їх регулювання і захисту прав учасників;

- теза про визначення напрямів подальшого вдосконалення правового регулювання обігу віртуальних активів в Україні з урахуванням цифрових трансформацій, що забезпечує підвищення рівня правової визначеності та ефективного захисту цивільних прав.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що висновки і пропозиції, сформульовані в дисертації, можуть бути використані в:

науково-дослідній діяльності – для подальшої розробки теоретичних і практичних проблем, пов'язаних із обігом віртуальних активів та цифрових об'єктів. Певні результати дослідження здобудуть можливість стати підґрунтям для подальшого вдосконалення концепції в сфері обігу об'єктів цивільних прав, в тому числі віртуальних активів в сучасних умовах. При цьому, сформульовані в дослідженні висновки розширюють теоретичні уявлення про нормативно-правове регулювання порядку обігу віртуальних активів, визначення їхнього місця в системі об'єктів цивільного права, а також визначення особливостей віртуальних активів в сучасних умовах як за законодавством України, так і окремих країн ЄС;

правотворчій діяльності – для вдосконалення чинного цивільного законодавства у сфері обігу віртуальних активів. При цьому результати проведеного дослідження можуть бути використані при розробці законів і підзаконних актів у даній сфері, можуть бути враховані і використані практичні положення щодо вдосконалення відносин у сфері обігу віртуальних активів;

правозастосовній діяльності – для вдосконалення практики застосування актів чинного цивільного законодавства України в сфері обігу віртуальних активів (Акт про впровадження наукових розробок дисертаційного дослідження в практичну діяльність Одеського міжрегіонального управління Міністерства юстиції України від 27.03.2026 р.; Акт про впровадження наукових розробок дисертаційного дослідження в практичну діяльність Київського районного суду м. Одеси від 10.04.2026 р.);

навчальному процесі - при викладанні навчальних дисциплін «Цивільне право», «Захист цивільних прав», «Сучасні проблеми цивільного права», «Проблеми цивільного права: теорія і практика», «ІТ-право», а також при підготовці підручників, навчальних посібників, навчально-методичних посібників, практикумів, тематики кваліфікаційних робіт із зазначених дисциплін.

Апробація матеріалів дисертації. Дисертацію підготовлено та обговорено на кафедрі приватного права Національного університету «Одеська юридична академія». Основні положення дисертації доповідалися

на: *Modern Achievements in Legal Science and Practice* (м. Рига, Латвійська Республіка, 19-20 березня 2025 р.), VIII Міжнародному правничому форумі «Права людини та публічне врядування» (м. Чернівці, 30 травня 2025 р.), *Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми юридичної науки та практики у воєнний період»* (м. Львів, 10 жовтня 2025 р.), *XI Міжнародній науково-практичній конференції «Теоретичні та практичні проблеми реалізації норм права»* (м. Кременчук, 5 грудня 2025 р.).

Публікації. Основні теоретичні і практичні висновки, положення та пропозиції дисертаційного дослідження викладені в 5 статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях, перелік яких затверджений МОН України, та 4 тезах доповідей на наукових та науково-практичних конференціях

По закінченню доповіді Шипкова Є.О. присутніми поставлені такі запитання:

Сафончик О.І. Досвід якої європейської країни є найбільш релевантним для формування ефективної моделі правового регулювання віртуальних активів в Україні?

Відповідь Шипков Є.О.: Дякую за запитання. Найбільш релевантним для імплементації в Україні є досвід Німеччини. Це зумовлено кількома факторами: по-перше, німецький підхід характеризується системністю та інтегрованістю у вже існуючу правову модель, без створення ізольованого регулювання. Зокрема, віртуальні активи розглядаються крізь призму фінансових інструментів та об'єктів цивільних прав, що є близьким до підходів українського законодавства; по-друге, у Німеччині запроваджено ліцензування провайдерів криптопослуг (зокрема діяльності зберігання криптоактивів — *crypto custody*), що може бути ефективно адаптовано в Україні з урахуванням функцій НБУ та НКЦПФР; по-третє, важливим є практичний досвід правозастосування, включаючи фінансовий моніторинг, податковий облік та контроль за обігом криптоактивів. Крім того, німецьке регулювання вже гармонізується з положеннями Регламенту ЄС MiCA, що є орієнтиром і для України в межах євроінтеграційного курсу.

Берназ-Лукавецька О.М. Чому традиційні механізми звернення стягнення не підходять до віртуальних активів?

Відповідь Шипков Є.О.: Дякую за запитання. Як зазначено в дисертації, до віртуальних активів не можна застосовувати традиційні механізми накладення арештів та звернення стягнення, оскільки правова природа віртуальних активів є особливою, а тому вимагає особливих підходів. Під підставами звернення стягнення на віртуальні активи варто розуміти передбачені законом юридичні факти, з наявністю або відсутністю яких

уповноважені органи мають право застосовувати заходи примусового виконання рішень. Щодо порядку звернення стягнення саме на віртуальні активи, то необхідно розпочати з легалізації діяльності у сфері їхнього обігу, а також запровадження відповідних реєстрів. Крім того, варто закріпити обов'язок власників декларувати їх у податкових деклараціях, що, своєю чергою, забезпечило би прозорість та полегшило пошук під час примусового звернення стягнення.

Омельчук О.С. Які основні проблеми правового регулювання віртуальних активів в Україні?

Відповідь Шипков Є.О.: Дякую за запитання. Ключовою проблемою є незавершеність нормативного регулювання. Зокрема, Закон України «Про віртуальні активи» ще не набув повної чинності; відсутні підзаконні акти, податкове регулювання та механізми фінмоніторингу; не інтегровано положення про віртуальні активи до ЦК України. Це створює правову невизначеність і ускладнює практичне застосування запропонованих механізмів.

Матійко М.В. Чому досвід ЄС є важливим для України?

Відповідь Шипков Є.О.: Дякую за запитання. Порівняльний аналіз держав Європейського Союзу показав, що більшість з держав притримуються ідеї майново-правової концепції, зокрема - це Франція, Литва, Естонія, представницею фінансово-інструментальної концепції є Німеччина, а інформаційно-правової – Італія та Іспанія. Разом з тим, є такі держави, які не мають власного спеціального законодавства у цій сфері, а застосовують положення Регламенту МіСА як норм прямої дії - це Люксембург та Португалія.

Таким чином, усі держави по-різному розуміють поняття та правову природу віртуальних активів, через що виникають проблеми з боку регулювання відносин у сфері їх обігу. Для України досвід ЄС може допомогти сформуванню власної правової позиції, а також вдосконалити законодавство. Як приклад, можна запозичити визначення віртуальних активів, закріплених Регламентом МіСА, або запровадити їх додаткову класифікацію.

Харитонов Є.О. З чим на Вашу думку, пов'язано припинення цивільно-правових відносин у сфері віртуальних об'єктів?

Відповідь Шипков Є.О.: Дякую за запитання. Припинення цивільно-правових відносин у сфері віртуальних об'єктів пов'язане з відчуженням прав, знищенням або втратою контролю над цифровим об'єктом. Втрата віртуального ключа-доступу може розглядатися як припинення цивільно-правових відносин.

Також особливо важливо розмежовувати припинення існування цифрового об'єкта та припинення прав на об'єкт, оскільки перше породжує припинення відносин, а друге - їх зміну.

Зміна цивільно-правових відносин полягає у їх трансформації, яка також може виникати шляхом наявності різних підстав, зокрема на основі одностороннього правочину, договорів або на підставі закону.

Після відповідей на запитання виступив науковий керівник – доцент кафедри приватного права, д.ю.н., доцент *Токарева Віра Олександрівна*.

Науковий керівник зазначила, що в цілому Шипкову Є.О. вдалося повністю виконати поставлені завдання досліджені завдяки використанню сукупності загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання, зокрема: діалектичного методу, системно-структурного методу, методу системного аналізу, статистичного методу, порівняльно-правового методу. Всі зазначені методи використовувалися у взаємозв'язку та взаємозалежності, що дало змогу дисертанту отримати достовірні й об'єктивні результати дослідження.

Токарева В.О. зазначила, що в умовах трансформації приватного права традиційні підходи до визначення об'єктів цивільних прав виявляються недостатніми для ефективного охоплення віртуальних активів, що мають нематеріальну, цифрову природу, але водночас володіють економічною цінністю та оборотоздатністю. Це породжує низку теоретичних і практичних проблем, пов'язаних із визначенням їх правового статусу, правової природи, можливості віднесення до окремих видів об'єктів цивільних прав, а також встановленням особливостей їх правового режиму.

Особливої актуальності дослідження набуває у зв'язку з формуванням та розвитком законодавства України у сфері віртуальних активів, яке перебуває на стадії становлення та потребує системного вдосконалення з урахуванням європейських правових стандартів. Євроінтеграційний курс України обумовлює необхідність гармонізації національного законодавства із правом Європейського Союзу, зокрема у контексті впровадження сучасних підходів до регулювання обігу віртуальних активів, забезпечення прозорості ринку та захисту прав його учасників.

Незважаючи на наявність окремих наукових праць, комплексного дослідження цивільно-правового регулювання віртуальних активів із урахуванням порівняльно-правового аналізу законодавства України та окремих країн ЄС наразі недостатньо. Це зумовлює потребу у ґрунтовному науковому осмисленні зазначеної проблематики, виробленні єдиного підходу

до розуміння віртуальних активів як об'єктів цивільних прав та формуванні ефективних механізмів їх правового регулювання і захисту.

У зв'язку з цим наукове дослідження, присвячене цивільно-правовому регулюванню віртуальних активів за законодавством України та окремих країн ЄС, визначається як теоретичною значущістю проблеми, так і її практичною важливістю для вдосконалення цивільного законодавства України, забезпечення належного функціонування ринку віртуальних активів та інтеграції України до європейського правового простору.

Щодо методологічної основи дисертаційного дослідження слід зазначити, що відповідно до встановлених вимог його об'єкт і предмет як категорії наукового процесу логічно співвідносяться між собою як загальне та часткове. Теоретико-методологічний інструментарій дисертації зумовлений метою дослідження та особливостями досліджуваної сфери суспільних відносин.

Достовірність сформульованих у дисертації наукових висновків, положень, рекомендацій забезпечується використанням численних наукових джерел, аналізом необхідних нормативно-правових актів та судової практики.

Автору, як здається, вдалося досягти мети дисертаційної роботи, котра була визначена як комплексне науково-теоретичне обґрунтування та розвиток положень щодо цивільно-правового регулювання віртуальних активів, визначення їх правової природи та місця в системі об'єктів цивільних прав, виявлення особливостей виникнення, здійснення і захист цивільних правовідносин у сфері обігу віртуальних активів за законодавством України та окремих країн ЄС, а також у розробка науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення національного цивільного законодавства з урахуванням європейського досвіду. При цьому автор виявив уміння чітко висловлювати свою думку, робити логічні висновки, обґрунтовувати свою позицію, що допомогло йому вирішити поставлені в роботі завдання. Про успішне виконання поставлених завдань свідчать наведені висновки та сформовані пропозиції.

Науковим керівником зазначено, що дисертація Шипкова Єгора Олексійовича на тему: «Цивільно-правове регулювання віртуальних активів за законодавством України та окремих країн ЄС», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – Право, є самостійним науковим дослідженням, яке відповідає встановленим вимогам та може бути рекомендоване до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

В ОБГОВОРЕННІ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ ВЗЯЛИ УЧАСТЬ:

Докторка юридичних наук, професорка Сафончик О.І. відзначила, що актуальність роботи не викликає сумнівів та продиктована сучасним станом

вітчизняної науки. Дисертаційне дослідження щодо цивільно-правового регулювання віртуальних активів за законодавством України та окремих країн ЄС має теоретичне та практичне значення. В роботі зроблено обґрунтовані висновки, слушні пропозиції та рекомендації. Разом з тим у роботі слід було б більш детально зупинитися на дослідженні механізму звернення стягнення на віртуальні активи, з урахуванням їх цифрової природи. В цілому робота Шипкова Єгора Олексійовича на тему: «Цивільно-правове регулювання віртуальних активів за законодавством України та окремих країн ЄС» відповідає встановленим вимогам, виконана на достатньо високому науковому рівні та може бути рекомендована до захисту.

Кандидат юридичних наук, доцент Матійко М.В. відзначив, що обрана тема дослідження є актуальною, матеріал викладено цікаво та відповідно до встановлених вимог. Основні положення дисертації відображені у достатній кількості публікацій. Також було зазначено, що робота лише б виграла, аби судова практика могла б бути висвітлена більш детально для посилення прикладного значення дослідження. Матійко М.В. зробив висновок, що дисертація Шипкова Єгора Олексійовича на тему: «Цивільно-правове регулювання віртуальних активів за законодавством України та окремих країн ЄС», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», може бути рекомендована до разового публічного захисту у спеціалізованій вченій раді.

Кандидатка юридичних наук, доцентка Берназ-Лукавецька О.М. підкреслила актуальність теми, значущість проблематики для теорії та практики, вдалу архітектуру роботи, правильне розкриття питань, вказаних у роботі, повне досягнення мети та завдань дослідження; звернула окрему увагу на цікаві пропозиції дисертанта щодо удосконалення цивільного законодавства України. Вважає, що робота Шипкова Єгора Олексійовича на тему: «Цивільно-правове регулювання віртуальних активів за законодавством України та окремих країн ЄС», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», може бути рекомендована до публічного захисту у спеціалізованій вченій раді.

Кандидат юридичних наук, доцент О.С. Омельчук зазначив, що дисертаційне дослідження є першим у вітчизняній науці цивільного права спеціальним комплексним дослідженням теоретичних та практичних проблем, що виникають при цивільно-правову регулюванні віртуальних активів за законодавством України та окремих країн ЄС. Подана робота має високий науковий рівень дослідження, актуальність, повноту висновків. Вказав на окремі дискусійні питання, які носять рекомендаційний характер. Дисертація Шипкова Єгора Олексійовича на тему: «Цивільно-правове регулювання

віртуальних активів за законодавством України та окремих країн ЄС», яка подана на здобуття ступеня доктора філософії, відповідає вимогам і може бути рекомендована до разового публічного захисту у спеціалізованій вченій раді.

Підсумовуючи виступи, *д.ю.н., професор, зав. кафедри приватного права Харитонов Є.О.* зазначив, що дисертаційне дослідження Шипкова Єгора Олексійовича на тему: «Цивільно-правове регулювання віртуальних активів за законодавством України та окремих країн ЄС» відповідає спеціальності 081 «Право», вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової станови про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами).

УХВАЛИЛИ:

Затвердити такий висновок щодо дисертації Шипкова Єгора Олексійовича на тему: «Цивільно-правове регулювання віртуальних активів за законодавством України та окремих країн ЄС»:

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення дисертації Шипкова Єгора Олексійовича на тему: «Цивільно-правове регулювання віртуальних активів за законодавством України та окремих країн ЄС», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Робота виконана на кафедрі приватного права Національного університету «Одеська юридична академія».

Тема дисертації затверджена Вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» «07» вересня 2022 р. (протокол № 1) та змінена Вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» «30» червня 2025 р. (протокол № 9).

Науковий керівник — докторка юридичних наук, доцент, доцент кафедри приватного права Токарева В.О.

Обґрунтовування вибору дисертаційного дослідження. Вибір теми дисертаційного дослідження зумовлений комплексом взаємопов'язаних теоретичних і практичних чинників, пов'язаних зі стрімкою цифровізацією суспільства та трансформацією цивільно-правових відносин.

Передусім, актуальність теми обумовлюється активним розвитком віртуальних активів як нового об'єкта цивільного обороту, що набуває все більшого значення як у приватноправових, так і у фінансово-економічних відносинах. Використання технологій блокчейн, поширення криптоактивів, токенизація майна формують нові види правовідносин, які потребують належного правового осмислення.

По-друге, у національному праві України наразі спостерігається фрагментарність та незавершеність правового регулювання віртуальних активів. Відсутність повноцінно імplementованого спеціального законодавства, а також недостатня інтеграція відповідних положень до Цивільного кодексу України зумовлюють необхідність наукового дослідження цієї проблематики.

По-третє, важливим чинником вибору теми є євроінтеграційний курс України, який передбачає гармонізацію національного законодавства із правом Європейського Союзу. У цьому контексті особливого значення набуває аналіз європейського досвіду, зокрема положень Регламенту MiCA, що встановлює сучасні підходи до регулювання криптоактивів.

Крім того, у вітчизняній юридичній науці відсутній єдиний підхід до визначення правової природи віртуальних активів, їх місця в системі об'єктів цивільних прав, а також механізмів їх правового захисту та примусового виконання. Це зумовлює наукову потребу у формуванні цілісної концепції їх цивільно-правового регулювання.

Таким чином, обрана тема є своєчасною, науково обґрунтованою та практично значущою, оскільки спрямована на вирішення актуального наукового завдання - формування ефективної моделі цивільно-правового регулювання віртуальних активів в Україні з урахуванням європейського досвіду.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження відповідає плану науково-дослідної роботи кафедри цивільного права «Проблеми реалізації і захисту цивільних прав та інтересів з погляду антропологічного підходу в цифрову еру» на 2021-2025 роки як складової плану науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» «Правове та соціальне життя України у людино центристському вимірі в цифрову еру» (державний реєстраційний номер 0122U000266) та плану науково-дослідної роботи

кафедри цивільного права «Проблеми захисту прав приватної особи в умовах війни та відбудови країни» на 2026-2030 роки як складової плану науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» «Соціально-політична стабільність в період воєнних та поствоєнних трансформацій: правові, економічні, гуманітарні, інноваційно-технічні можливості в цифрову еру» (державний реєстраційний номер 0126U000107).

Мета і завдання дослідження. Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є комплексний науково-теоретичний аналіз правової природи цивільно-правового регулювання віртуальних активів за законодавством України та окремих країн ЄС, а також розробка пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства та практики його застосування.

Для досягнення цієї мети було поставлено та вирішено такі завдання:

- здійснити огляд літератури за темою дисертаційного дослідження;
- провести аналіз законодавчого регулювання віртуальних об'єктів, віртуальні активи в системі об'єктів цивільних прав;
- розкрити поняття та правову природу віртуальних активів, зміст цивільно-правових відносин в сфері обігу віртуальних активів,
- проаналізувати порядок виникнення та припинення цивільно-правових відносин в сфері обігу віртуальних активів;
- визначити поняття та захист віртуальних активів в сфері обігу віртуальних об'єктів;
- проаналізувати підстави та порядок звернення стягнення на віртуальні активи, особливості захисту віртуальних активів за законодавством України та в деяких країнах ЄС;
- сформулювати власні висновки та пропозиції по вдосконаленню чинного законодавства України у цій сфері.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі обігу віртуальних активів.

Предметом дослідження є цивільно-правове регулювання віртуальних активів за законодавством України та окремих країн ЄС.

Методи дослідження. Методи дослідження, які використовувалися під час здійснення дисертаційного дослідження, обрані відповідно до мети і завдань дослідження, з урахуванням його об'єкта та предмета. Методологічна база дисертації складається із системи взаємопов'язаних загальнонаукових та спеціалізованих методів наукового дослідження. Використання цієї системи гарантує надійність отриманих знань та вирішення поставлених завдань і цілей дослідження. Зокрема застосовано загальнонаукові та спеціальні методи пізнання, які в сукупності були використані для з'ясування сутності, змісту та

особливостей цивільно-правового регулювання віртуальних активів за законодавством України та окремих країн ЄС.

Під час дослідження використовувались наступні методи загальнонаукові та спеціально-юридичні методи, зокрема: діалектичний, історико-правовий, порівняльно-правовий, системно-структурний, формально-юридичний, логіко-юридичний, герменевтичний, класифікаційний методи, а також методи аналізу, синтезу, узагальнення та правового прогнозування.

Застосування діалектичного методу полягає в застосуванні принципів ретроспективного (історичного) аналізу, цілісного пізнання та принципу вибірконості. У дисертаційному дослідженні проблематика цивільно-правового регулювання віртуальних активів за законодавством України та окремих країн ЄС досліджується з позицій та на основі аналізу процесів взаємного переходу між абсолютними і відносними правовідносинами.

Методи аналізу та синтезу застосовано для опрацювання наукових джерел і формування цілісного уявлення про стан дослідженості проблематики цивільно-правового регулювання віртуальних активів, а також методи систематизації й узагальнення для групування існуючих доктринальних підходів. Використання порівняльного методу дозволило зіставити позиції вітчизняних і зарубіжних учених, а історико-правовий метод - простежити еволюцію наукових поглядів на природу віртуальних активів (підрозділ 1.1).

Формально-юридичний метод застосовувався при аналізі норм чинного законодавства України та окремих країн ЄС. Порівняльно-правовий метод використано для виявлення спільних і відмінних рис правового регулювання віртуальних активів у різних юрисдикціях. Системно-структурний метод дав змогу визначити місце відповідних правових норм у системі законодавства, а застосування методів тлумачення правових норм (граматичного, логічного, системного) - розкрити їх зміст і особливості правозастосування (підрозділ 1.2).

Системно-структурний метод зокрема застосовувався для визначення місця віртуальних активів у системі об'єктів цивільних прав. Класифікаційний метод застосовано з метою віднесення віртуальних активів до відповідних груп об'єктів цивільних прав або обґрунтування їх самостійного правового статусу. Формально-юридичний і логіко-юридичний методи дозволили виокремити характерні ознаки віртуальних активів, тоді як порівняльно-правовий метод сприяв врахуванню зарубіжного досвіду у визначенні їх правової природи (підрозділ 1.3).

Використання методів дослідження, таких як логічний, дозволить проаналізувати підходи у національній та зарубіжній доктрині до визначення

поняття віртуальних активів (підрозділ 3.1). Порівняльно-правовий метод було використано при дослідженні положень законодавства окремих країн ЄС про захист віртуальних активів та їх порівнянні із відповідними положеннями нормативно-правових актів України, що уможливило здійснення пошуку шляхів вдосконалення чинного законодавства з питань цивільно-правового регулювання віртуальних активів (підрозділи 3.1, 3.3).

Системно-структурний метод застосовувався при тлумаченні правових категорій, в результаті чого поглиблено та уточнено поняття та зміст цивільно-правових відносин в сфері обігу віртуальних активів. (підрозділи 2.1, 2.2). З'ясування поняття віртуальних активів, підстави та порядок звернення стягнення на віртуальні активи здійснено з використанням методів аналізу та синтезу (підрозділи 3.1, 3.2).

Логічний метод дослідження обумовив послідовність висловлених суджень, понять і висновків. Для з'ясування змісту цивільно-правових відносин в сфері обігу віртуальних активів та підстав виникнення та припинення цивільно-правових відносин в сфері обігу віртуальних активів використовувався герменевтичний метод (підрозділи 2.2, 2.3).

Застосування методу правового прогнозування дало змогу визначити можливі напрями гармонізації національного законодавства в сфері захисту віртуальних активів за законодавством України та в деяких країнах ЄС.

Об'єктивність висновків дисертаційного дослідження досягнута за рахунок застосування комплексного міжгалузевого підходу до вивчення правових явищ.

дисертаційного дослідження полягає в тому, що вперше у вітчизняній цивілістичній науці здійснено комплексне теоретико-прикладне дослідження цивільно-правового режиму віртуальних активів та захисту прав учасників відповідних відносин із урахуванням європейських стандартів регулювання, на основі чого сформульовано концептуально нові наукові положення.

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження підтверджується наступними висновками, рекомендаціями і пропозиціями.

Уперше:

-запропоновано механізм реалізації звернення стягнення на віртуальні активи, який передбачає: 1) визначення цифрового активу; 2) ідентифікацію власника; 3) юридичне оформлення стягнення через судовий наказ або виконавчий документ; 4) взаємодію з платформами для переведення активу у власність стягувача та розроблено проєкт Порядку звернення стягнення на віртуальні активи у виконавчому провадженні в межах примусового виконання судових рішень та рішень інших органів (додаток С).

- запропоновано авторське визначення цифрових об'єктів: «цифрові об'єкти - це нематеріальні об'єкти, що створені, існують і функціонують у цифровому середовищі, мають індивідуалізовані ознаки, економічну цінність, оборотоздатність, визнаються об'єктами правочинів та підлягають правовому захисту в порядку, встановленому цивільним законодавством.» Таке визначення дозволяє розглядати цифрові об'єкти як окрему категорію об'єктів цивільних прав, що потребує системного нормативного закріплення.

- доведено необхідність запровадження наступних напрямків розвитку законодавства України: 1) удосконалення системи ліцензування постачальників криптопослуг, із визначенням чітких критеріїв доступу, прозорості власності, капіталізації та AML-комплаєнсу; 2) розробка механізмів податкової ідентифікації операцій із віртуальними активами, з урахуванням практики країн ЄС щодо податку на приріст капіталу, декларування активів та корпоративного оподаткування; 3) інтеграція віртуальних активів у систему цивільного права України.

- визначено необхідність забезпечення міжінституційної координації між органами фінансового моніторингу, фіскальними органами, регуляторами ринку (НБУ, НКЦПФР), що дозволить уникнути фрагментарності правового підходу.

- зроблено висновок щодо доцільності проведення додаткового навчання та підвищення кваліфікації працівників органів виконавчої служби і приватних виконавців, яке сприятиме підготовці спеціалістів працювати з новітніми та технологічними явищами.

Удосконалено:

- підхід до визначення підстав виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин у сфері обігу віртуальних активів, який, на відміну від наявних, системно враховує їх комплексний характер та включає як класичні цивільно-правові підстави (правочини, спадкування, деліктні зобов'язання), так і спеціальні підстави, зумовлені цифровою природою таких об'єктів;

- наукове розуміння динаміки правовідносин у сфері обігу віртуальних активів у частині конкретизації того, що їх зміна може відбуватися як внаслідок вольових дій суб'єктів, так і юридичних фактів-подій, які не залежать від волі сторін;

- підхід до визначення підстав припинення правовідносин у сфері обігу віртуальних активів, який розширено за рахунок включення таких специфічних підстав, як заборона діяльності суб'єкта, анулювання ліцензії, втрата доступу до віртуального активу або припинення його існування, поряд із загальними цивільно-правовими підставами;

- положення про домінування принципу добровільності у правовідносинах щодо обігу віртуальних активів, що проявляється у визначальній ролі вільного волевиявлення сторін при їх виникненні, зміні та припиненні, з урахуванням особливостей цифрового середовища;

Дістало подальшого розвитку:

- теза про теоретичні засади правового регулювання обігу віртуальних активів у частині обґрунтування необхідності їх розвитку на основі поєднання доктринальних підходів, міжнародного досвіду та принципів технологічної нейтральності, правової визначеності й захисту прав учасників цивільного обороту;

- положення про системну імплементацію досвіду Європейського Союзу як ключову передумову формування ефективного правового режиму віртуальних активів та інтеграції України до європейського правового простору;

- теза про необхідність розвитку міжнародного співробітництва та координаційних механізмів у сфері їх регулювання і захисту прав учасників;

- теза про визначення напрямів подальшого вдосконалення правового регулювання обігу віртуальних активів в Україні з урахуванням цифрових трансформацій, що забезпечує підвищення рівня правової визначеності та ефективного захисту цивільних прав.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що висновки і пропозиції, сформульовані в дисертації, можуть бути використані в:

науково-дослідній діяльності – для подальшої розробки теоретичних і практичних проблем, пов'язаних із обігом віртуальних активів та цифрових об'єктів. Певні результати дослідження здобудуть можливість стати підґрунтям для подальшого вдосконалення концепції в сфері обігу об'єктів цивільних прав, в тому числі віртуальних активів в сучасних умовах. При цьому, сформульовані в дослідженні висновки розширюють теоретичні уявлення про нормативно-правове регулювання порядку обігу віртуальних активів, визначення їхнього місця в системі об'єктів цивільного права, а також визначення особливостей віртуальних активів в сучасних умовах як за законодавством України, так і окремих країн ЄС;

правотворчій діяльності – для вдосконалення чинного цивільного законодавства у сфері обігу віртуальних активів. При цьому результати проведеного дослідження можуть бути використані при розробці законів і підзаконних актів у даній сфері, можуть бути враховані і використані практичні положення щодо вдосконалення відносин у сфері обігу віртуальних активів;

правозастосовній діяльності – для вдосконалення практики застосування актів чинного цивільного законодавства України в сфері обігу віртуальних активів (Акт про впровадження наукових розробок дисертаційного дослідження в практичну діяльність Одеського міжрегіонального управління Міністерства юстиції України від 27.03.2026 р.; Акт про впровадження наукових розробок дисертаційного дослідження в практичну діяльність Київського районного суду м. Одеси від 10.04.2026 р.);

навчальному процесі - при викладанні навчальних дисциплін «Цивільне право», «Захист цивільних прав», «Сучасні проблеми цивільного права», «Проблеми цивільного права: теорія і практика», «ІТ-право», а також при підготовці підручників, навчальних посібників, навчально-методичних посібників, практикумів, тематики кваліфікаційних робіт із зазначених дисциплін.

Апробація матеріалів дисертації. Дисертацію підготовлено та обговорено на кафедрі приватного права Національного університету «Одеська юридична академія». Основні положення дисертації доповідалися на: *Modern Achievements in Legal Science and Practice* (м. Рига, Латвійська Республіка, 19-20 березня 2025 р.), VIII Міжнародному правничому форумі «Права людини та публічне врядування» (м. Чернівці, 30 травня 2025 р.), *Міжнародній науково-практичній конференції* «Актуальні проблеми юридичної науки та практики у воєнний період» (м. Львів, 10 жовтня 2025 р.), *XI Міжнародній науково-практичній конференції* «Теоретичні та практичні проблеми реалізації норм права» (м. Кременчук, 5 грудня 2025 р.).

Публікації. Основні теоретичні і практичні висновки, положення та пропозиції дисертаційного дослідження викладені в 5 статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях, перелік яких затверджений МОН України, та 4 тезах доповідей на наукових та науково-практичних конференціях

Список публікацій здобувача за темою дисертації та відомості про апробацію матеріалів дисертації:

1. Шипков Є.О. Віртуальні об'єкти в системі об'єктів цивільних прав: український підхід. *Modern Achievements in Legal Science and Practice* (March 19–20, 2025. Riga, the Republic of Latvia) : International scientific conference. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2025. – С. 248 – 252. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-558-7-66>

2. Шипков Є.О. Поняття та правова природа цифрових об'єктів. Права людини та публічне врядування: матеріали VIII Міжнародного правничого форуму, м. Чернівці, 30 травня 2025 р. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2025. – С. 570 - 575. <https://doi.org/10.36059/978-966-397-501-6-152>

3. Шипков Є.О. Поняття та захист віртуальних активів в сфері обігу віртуальних об'єктів. Актуальні проблеми юридичної науки та практики у воєнний період: Міжнародна науково-практична конференція. Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука, 10 жовтня 2025 р. – Львів – Торунь : Liha-Pres, 2025. – С. 219-224. <https://doi.org/10.36059/978-966-397-550-4-64>

4. Шипков Є.О. Підстави та порядок звернення стягнення на віртуальні активи в Україні та Німеччині. Теоретичні та практичні проблеми реалізації норм права : матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції, м. Кременчук, 5 грудня 2025 р. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2025. – С. 157 – 163. <https://doi.org/10.36059/978-966-397-580-1-42>

5. Шипков Є.О. Цивільні правовідносини та цифровізація: реалії сьогодення. Часопис цивілістики. 2025. № 57 – С. 109 – 113. <https://doi.org/10.32782/chc.v057.2025.16>

6. Шипков Є.О. Віртуальні об'єкти в системі об'єктів цивільних прав: український та європейський підхід. Право та державне управління. 2025. № 3 – С. 286 – 293. <https://doi.org/10.32782/pdu.2025.3.37>

7. Шипков Є.О. Поняття та правова природа цифрових об'єктів за законодавством України та Німеччини. Юридичний науковий електронний журнал. 2025. № 11 – С. 441 – 443. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-11/95>

8. Шипков Є.О. Поняття та захист віртуальних активів за законодавством України. Право і суспільство. 2025. № 6– С. 659 – 667. <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2025.6.92>

9. Шипков Є.О. Підстави та порядок звернення стягнення на віртуальні активи: порівняльний аналіз з окремими країнами Європейського Союзу. Правові новели. 2025. № 27– С. 151 – 160. <https://doi.org/10.32782/ln.2025.27.18>

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження є самостійною завершеною науковою роботою, у якій здійснено комплексне теоретико-правове осмислення цивільно-правового регулювання віртуальних активів за законодавством України та окремих країн Європейського Союзу. Робота спрямована на поглиблення наукових уявлень про правову природу віртуальних активів, особливості їх цивільного обігу, а також специфіку регулювання майнових прав, що виникають у зв'язку з їх використанням у цифровому середовищі. У дисертації запропоновано нові підходи до визначення поняття віртуальних активів, їх місця в системі об'єктів цивільних прав, а також до формування моделей їх цивільно-правового регулювання з урахуванням досвіду окремих країн ЄС.

Сформульовані в роботі положення та теоретичні розробки ґрунтуються на особистому досвіді автора ґрунтовному аналізі наукової вітчизняної та зарубіжної літератури, а також порівняльному дослідженні законодавства та правозастосовної практики України і держав Європейського Союзу у сфері обігу віртуальних активів.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана сучасною науковою мовою, стиль викладання відповідає прийнятному у науковій літературі й забезпечує легкість та доступність сприйняття наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційного дослідження

Відповідність дисертації вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44.

Дисертація відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами).

Загальний висновок. Враховуючи викладене вважаємо, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Шипкова Єгора Олексійовича на тему: «Цивільно-правове регулювання віртуальних активів за законодавством України та окремих країн ЄС», відповідає спеціальності 081 «Право», вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 (зі змінами) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 та рекомендується до захисту на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

У результаті відкритого голосування учасники засідання фахового семінару в кількості 17 осіб подали голоси «за». Ніхто із учасників фахового

семінару не проголосував «проти» рекомендації дисертаційної роботи Шипкова Є.О. до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення щодо результатів дисертаційного Шипкова Єгора Олексійовича на тему: «Цивільно-правове регулювання віртуальних активів за законодавством України та окремих країн ЄС», представленій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Шипкова Єгора Олексійовича на тему: «Цивільно-правове регулювання віртуальних активів за законодавством України та окремих країн ЄС» відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами).

3. Рекомендувати дисертацію Шипкова Єгора Олексійовича на тему: «Цивільно-правове регулювання віртуальних активів за законодавством України та окремих країн ЄС» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

4. Запропонувати Вченій раді Національного університету «Одеська юридична академія» персональний склад разової спеціалізованої вченої ради з правом прийняття до розгляду та проведення публічного захисту дисертації Шипкова Єгора Олексійовича на тему: «Цивільно-правове регулювання віртуальних активів за законодавством України та окремих країн ЄС», зокрема:

Голова ради – Мінченко Раїса Миколаївна, д.ю.н., професор, проректор Національного університету «Одеська юридична академія»;

Рецензенти:

Матійко Микола Володимирович - к.ю.н., доцент, доцент кафедри приватного права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Омельчук Олександр Сергійович - к.ю.н., доцент, доцент кафедри приватного права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Офіційні опоненти:

Булеца Сібілла Богданівна, д.ю.н., професор, завідувачка кафедри цивільного права та процесу ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Гринько Руслан Віталійович, к.ю.н., доцент, професор кафедри адміністративної діяльності Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького

Додаток: на 7 стор. (Відомості про членів спеціалізованої вченої ради для захисту дисертацій)

Головуючий на засіданні:

д.ю.н., професор,
завідувач кафедри приватного права

Євгеній ХАРИТОНОВ